

УДК 636.32/38.082
© 2015

Р.Г. ФІЛЕП,
старший науковий співробітник

Закарпатська державна
сільськогосподарська дослідна станція,
Україна
E-mail: insbakta@ukr.net

ОЦІНКА
ПРОДУКТИВНИХ ЯКОСТЕЙ
ОВЕЦЬ ЗАКАРПАТСЬКОГО
ВНУТРІПОРОДНОГО ТИПУ
ПОРОДИ ПРЕКОС

Викладено результати досліджень щодо оцінки продуктивних якостей овець закарпатського внутріпородного типу породи прекоос. Встановлено, що плодючість вівцематок відповідала 108,2 %, а при відлученні одержано в середньому 82,2 голови ягнят на кожні 100 вівцематок. Молочна продуктивність вівцематок, яка за перші 20 днів лактації становила 23,26 кг молока в групі з одинаками і 35,0 кг з двійнятами, позитивно вплинула на ріст, розвиток і продуктивні якості молодняку, сприяла реалізації генетичного потенціалу скоростиглості приплоду, забезпечила вигодовування ягнят, що народилися як одинаками, так і двійнями, які при відлученні мали живу масу від 24,8 до 26,1 кг.

Ключові слова: Закарпатський внутріпородний тип, оцінка, продуктивність, жива маса, молоко, середньодобові прирости.

Постановка проблеми. Закарпатський внутріпородний тип овець було створено у 1997 році методом відтворювального схрещування місцевого типу породи прекоос з австралізованими плідниками асканійської і алтайської порід. Тварини цього типу характеризуються надзвичайно цінними особливостями (висока резистентність, невибагливість до корму, міцність конституції, довга тривалість продуктивного використання), їм властиві особливі процеси вовноутворення й обміну речовин [1–3]. Ефективність використання поживних речовин вівцями на 8–10 % вища, ніж у вихідної материнської породи. Тип конституції та екстер'єр тварин закарпатського внутріпородного типу породи прекоос відповідає їх виробничому напрямку. Вівці мають міцну конституцію, добре розвинений кістяк, широку постановку ніг, глибокий і довгий тулуб, рівну і широку спину та крижі, добре виповнені стегна. Шкіра вільно облягає тулуб, складчастість шкіри не виражена, однак окремі тварини успадкували від асканійської породи 0,2–0,5 складки на шиї. Оброслість тулуба задовільна, голо-

ва обросла до внутрішніх кутів очей і вище, ноги – до скакових і зап'ясних суглобів [4]. Матки комолі, у баранів зустрічається рогатість. Вівці характеризуються добрим поєднанням вовнової і м'ясної продуктивності. За достатнього забезпечення кормами, утримання та збалансованої годівлі вони мають високі показники відтворення: плодючість маток становить 90–120 %, багатоплідність маток (з двома ягнятами) може сягати 30 %. Яловість здебільшого не перевищує 10–15 % [5]. Потенціал продуктивних ознаковоць закарпатського типу породи прекоос досить високий, від однієї вівцематки на рік можна одержати від 45 до 55 кг баранини в живій вазі.

Для того щоб проводити селекцію тварин, яка відповідає потребам сьогодення, необхідно знати особливості генотипу та його продуктивність у нинішніх умовах у кожному окремому господарстві та по породі в цілому, що дозволить визначити перспективність методів розведення та спрямувати роботу на створення бажаних генотипів тварин. Тому дослідження племінних якостей

овець закарпатського типу породи прекос та створення високоцінних племінних тварин з високою спадковістю селекційних ознак є актуальним.

Перед нами **стояла мета**, яка передбачала вивчити відтворювальну здатність вівцематок закарпатського типу породи прекос, оцінити рівень вовнової, м'ясної та молочної продуктивності, дослідити вплив молочної на ріст, розвиток та швидкість молодняку, поліпшити екстер'єрні і м'ясні форми овець.

Дослідження проводили в СФГ "Шітєв" Берегівського району Закарпатської області на вівцематках закарпатського типу породи прекос I класу і еліта з використанням чистопородного розведення.

Відтворювальну здатність маток вивчали за результатами заплідненості вівцематок, їх плодючості, молочної та здатності вівцематок вигодовувати здорових ягнят. Оцінку м'ясної та вовнової продуктивності тварин проводили за загальноприйнятими методиками. Добову молочну продуктивність обліковували по кількості вищаного ягнятами молока, тобто як різницю їх маси до і після годівлі. Проби молока для хімічного аналізу відбирали на 20 день лактації. Живу масу ягнят визначали при народженні, відлученні та 8-місячному віці. Ріст оцінювали шляхом зняття промірів і обчислення їх на основі індексів тілобудови. Індекс компактності та прижиттєвий забійний вихід визначали за промірами і живою масою зі застосуванням методики Г.А. Куц, П.М. Колесник та формули

$$I_k = \frac{\text{Жива маса} \times 1000}{\text{Коса довжина тулубу} \times \text{обхват грудей}}$$

Забійний вихід вираховували за рівнянням регресії

$$y = 19,1 + 4,37x,$$

де y – забійний вихід, %; x – значення індексу компактності;

Матеріали досліджень були опрацьовані статистично за алгоритмами М.О. Плохінського [6] з використанням комп'ютерної програми Excel.

Результати дослідження та їх обговорення. При оцінці продуктивності тварин виявлено, що середня жива маса вівцематок становила 57,4 кг, середній настриг митої

вовни 2,58 кг, вихід чистої вовни 51,2 %, довжина 9,5 см, тонина 21,8–24,1 ммк, що відповідає 64–60 якості. За рівнем продуктивності вівцематки перевищували мінімальні показники I класу за живою масою на 14,8 %, за настригом митої вовни на 22,9 %, за довжиною на 5,5 %.

Вівцематки селекційної групи були спаровані у серпні–вересні, щоб одержати зимові ягніння. Показники відтворювальної здатності вівцематок закарпатського типу породи прекос представлені в табл. 1.

Встановлено, що між живою масою вівцематок та їх плодючістю існує позитивна, однак низька за величиною кореляція ($r = 0,231$). І чим вища жива маса вівцематок за першого парування, тим вища плодючість, а з підвищенням живої маси спостерігається й збільшення багатоплідності.

Проведення порівняльної оцінки молодняку в групах вівцематок показало, що за живою масою та середньодобовими приростами ягнята, які народилися двійнями, дещо поступалися ровесникам-одинакам. Так, жива маса ягнят при народженні, що народилися одинаками, становила $3,95 \pm 0,06$ кг, двійнями – $3,60 \pm 0,08$.

Різниця за молочною між групами маток та ростом ягнят була на користь вівцематок, які народили двох ягнят (табл. 2).

Молоко вівцематок закарпатського типу породи прекос було високої якості, про що свідчить хімічний склад молока: вода – $82,6 \pm 0,455$ % ($C_v = 1,46$ %); суха ре-

1. Відтворювальна здатність вівцематок

Показник	Продуктивність
Спаровано вівцематок, гол.	75
Запліднювана здатність, %	97,3
Об'ягнулося вівцематок, гол.	73
Народилося ягнят, гол.	79
Плодючість вівцематок, %	108,2
Відлучено ягнят у 4 місяці, гол.	60
Одержано життєздатних ягнят при відлученні на 100 вівцематок, гол.	82,2

2. Молочність вівцематок закарпатського типу породи прекос

Показник	Група вівцематок	
	з одним ягням	з двома ягнятами
Жива маса ягнят, кг: при народженні у 20-денному віці	3,95	3,60
	8,6	7,1
Приріст за 20 днів, кг	4,65	3,50
Середньодобовий приріст, г: одного ягняти приплоду однієї вівцематки	233	175
	233	350
Молочність за 20 днів, кг	23,26	35,0
Середньодобова молочність, г	1163	1750

човина – $17,4 \pm 0,455$ % ($C_v = 6,91$ %);
жир – $6,8 \pm 0,377$ % ($C_v = 14,77$ %);
білок – $5,3 \pm 0,100$ % ($C_v = 4,34$ %);
цукор – $4,5 \pm 0,031$ % ($C_v = 1,81$ %); мінеральні речовини – $0,8 \pm 0,022$ % ($C_v = 7,22$ %).

Найвищою варіабельністю виділяються дві ознаки: суха речовина та жир. За іншими компонентами, які входять до складу молока, суттєвої різниці не виявлено. Як відомо, молочна продуктивність маток визначається кількістю і якістю продукovanого і видoеного молока, а молочність характеризується ростом і розвитком ягнят у молочний період вирощування та їх живою масою при відлученні. Достатня молочність маток, як з

одним, так і з двома ягнятами, забезпечила добрий ріст молодняку в перші місяці життя (табл. 3).

Відзначимо, що середньодобові прирости молодняку в підсисний період були високими. Молодняк утримували на підсосі до 4-місячного віку.

Улітку маток і молодняк випасали на природних пасовищах. За показниками м'ясності молодняк, отриманий від вівцематок, які народили двійні, несуттєво поступався аналогам – одинакам. І лише за деякими лінійними промірами, які характеризують м'ясні якості, перевага була на боці одинаків: відповідно за глибиною грудей на 1,7 см, шириною грудей

3. Динаміка живої маси молодняку по періодах росту та розвитку

Група	Жива маса, кг						Приріст однієї голови: абсолютний, кг / середньодобовий, г	
	n	при народженні	n	при відлученні	n	у 8-місячному віці	за період підєнсу	від відлучення до 8 місяців
Одне ягня	15	$3,95 \pm 0,06$	14	$26,1 \pm 0,58$	11	$37,8 \pm 0,69$	$\frac{22,15}{184,6}$	$\frac{11,7}{97,5}$
Два ягняти	16	$3,60 \pm 0,08$	14	$24,8 \pm 0,84$	12	$34,6 \pm 1,11$	$\frac{21,20}{177,0}$	$\frac{9,8}{81,6}$

ЗООТЕХНІЧНІ НАУКИ

– 1,3, обхватом грудей – 1,2. Загалом встановлено, що ягнята, які народилися двійнями, такі ж скороспілі, як і їх ровесники-одинаки. Такі індекси, як розтягнутості, грудний, збитості, свідчать про те, що ці тварини мають

міцну конституцію і підвищену м'ясність. Індекс компактності в піддослідного молодняку 8-місячного віку в групі одинаків становив 6,6, у групі двійнят – 5,9, забійний вихід у групах – відповідно 47,9 і 44,6 %.

Висновки

Виявлена висока продуктивність овець закарпатського типу породи прекос за чистопородного розведення. Встановлено, що плодючість вівцематок цього типу породи прекос відповідала 108,2 %, а при відлученні одержано в середньому 82,2 голови ягнят на кожні 100 вівцематок. Крім цього, молочна продуктивність вівцематок позитивно вплинула на ріст, розвиток і продуктивні якості молодняку. Висока молочна продуктивність вівцематок також сприяла реалізації генетичного потенціалу

скоростиглості приплоду і забезпечила вигодовування ягнят, що народилися як одинаками, так і двійнями. На перспективу передбачається цілеспрямованою племінною роботою ще більше підвищити молочність, скоростиглість і живу масу молодняку при відлученні. Для цього заплановано подальше удосконалення овець закарпатського типу породи прекос при використанні кращих генотипів баранів-плідників вітчизняного генотипу, зокрема асканійської м'ясо-вовнової породи.

Бібліографія

1. Король В.І. Використання селекційних досягнень для створення конкурентоздатної галузі вівчарства карпатського регіону / В.І. Король // Вівчарство: міжвідомч. темат. науковий збірник. – К.: Аграрна наука, 1998. – № 30. – С. 46–47.

2. Біологічні та господарсько-корисні особливості овець новоствореного закарпатського типу / І.А., Макар, В.В. Гуменюк, П.В. Стапай, С.Ф. Швець, В.Є. Робак, З.Ф. Лукашевський, Б.М. Гедзь, В.І. Король // Науково-технічний бюлетень Укр. НДІ фізіології і біохімії с.-г. тварин. – Львів, 1991. – Вип. 13(1). – С. 45–49.

3. Новий породний тип закарпатських вовново-м'ясних овець / І.А. Макар, П.В. Стапай, С.Ф. Швець, В.Є. Робак, В.В. Гуме-

нюк, Б.М. Гедзь, В.І. Король // Вісник аграрної науки. – 1992. – № 10. – С. 32–35.

4. Філеп Р.Г. Господарсько-біологічні особливості овець закарпатського внутріпородного типу породи прекос / Р.Г. Філеп // Проблеми агропромислового комплексу Карпат.: міжвідомч. темат. науковий збірник. – Велика Бакта, 2014. – Вип. 23. – С. 138–144.

5. Оцінка племінних і продуктивних якостей овець закарпатського типу породи прекос: рекомендації / Федорюк М.Д., Філеп Р.Г., Балян І.В., Агій В.М., Шилкіна Г.І. та ін. – Велика Бакта, 2013. – 19 с.

6. Плохинский Н.А. Руководство по биометрии для зоотехников / Н.А. Плохинский. – М.: Колос, 1969. – 247 с.

Рецензенти – доктори сільськогосподарських наук, професори **П.В. Стапай, Т.П. Шкурко**